

2. Ebersberg B. Public funding for innovation and the exit of firms / B. Ebersberg // Journal of evolutionary economics. – 2011. – Vol. 21, N. 3. – P. 519–543.
3. Innovation Policy Progress Report. Lithuania [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://www.proinno-europe.eu/page/extranet/upload/countryreports/Country_Report_Lithuania_2009.pdf
4. Schroter A. New Rationales for Innovation Policy? A Comparison of the Systems of Innovation Policy Approach and the Neoclassical Perspective [Електрон. ресурс] / A. Schroter // Jena economic research papers – 2009. – №033. – 32 p. – Режим доступу: http://zs.thulb.uni-ena.de/servlets/MCRFileNodeServlet/jportal_derivate_00170876/wp_2009_033.pdf?hosts
5. Shadlen K. The puzzling politics of patents and innovation policy in Mexico [Електрон. ресурс] / K. Shadlen. – Режим доступу: <http://studentorgs.law.smu.edu/getattachment/International-Law-Review-Association/Resources/LBRA-Archive/16-4/8-Shadlen.pdf.aspx>
6. Бондаренко О.А. Інноваційна політика в системі формування екологічно безпечного підприємництва / О.А. Бондаренко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2004. – Вип. 14.2 – С. 33–36.
7. Єрохін С. Технологічні уклади, динаміка цивілізаційних структур та економічна перспектива України [Електрон. ресурс] / С. Єрохін // Економічний Часопис–XXI №1–2. – 2006. – Режим доступу: <http://www.soskin.info/ea.php?pokazold=20060102&n=1-2&y=2006>
8. Краплина В.В. Критерії оцінки ефективності інноваційної політики держави / В.В. Краплина // Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. ? Вип. 21.6. – С. 221–230.
9. Лебедева Л.В. Інноваційна політика США як приклад ефективного партнерства державного та корпоративного секторів економіки [електронний ресурс] / Л.В. Лебедева // Збірник наукових праць «Економічні науки». – 2010. – №6. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpen/2010_6/34_InP.pdf
10. Леонов С.Н. Государственная инновационная политика в КНР / С.Н. Леонов, Е.Л. Домнич // Вестник ДВО РАН. – 2006. – №3. – С. 36–46.
11. Матвиенко В.Д. Экономические парадигмы и моделирование макроэкономической динамики [Електрон. ресурс] / В.Д. Матвиенко. – Режим доступу <http://www.econorus.org/consp/files/pOhh.doc>
12. Соколова Е.В. Влияние государственной политики на инновационность рынков: постановка проблемы. Научные доклады [Електрон. ресурс] / Е.В. Соколова – СПб.: ВШМ СПбГУ, 2009. – Режим доступу: http://dspace.gsom.spbu.ru/jsui/bitstream/123456789/62/1/6%28R%29_2009.pdf

С.В. ШЕВЧУК,

к.е.н., науковий співробітник, НДІ фінансового права

Стратегія та чинники підвищення інноваційної активності у промисловості України

У статті проаналізовано стратегічні орієнтири інноваційного розвитку промисловості з урахуванням чинників інноваційної активності. Окреслено напрями реалізації інноваційної політики промисловості в контексті світового інноваційного потоку та структурних перебудов економіки.

Ключові слова: інноваційна політика, стратегія, чинники інноваційної активності, інноваційний розвиток.

В статье проанализированы стратегические ориентиры инновационного развития промышленности с учетом факторов инновационной активности. Очерчены направления реализации инновационной политики промышленности в контексте мирового инновационного потока и структурных перестроек экономики.

Ключевые слова: инновационная политика, стратегия, факторы инновационной активности, инновационное развитие.

The article analyzes the strategic directions of innovative development of the industry, taking into account factors of innovation activity. The directions of innovation policy industry in the context of global innovation flow and economic restructuring.

Keywords: innovation policy, strategy, innovation activity factors, innovative development.

Постановка проблеми. Світовий досвід переконливо свідчить, що визначення пріоритетних напрямів розвитку науки та новітніх технологій безпосередньо залежить від визначення трьох процесів: формування головної стратегічної мети держави, аналізу загальноновизнаних світових тенденцій та урахування специфіки національних особливостей. У контексті глобалізаційних тенденцій, трансформаційних шоків та економічних дисбалансів, які є об'єктивною реальністю третього тисячоліття, для економічного сьогоднішнього України важливим є саме врахування зазначених вище аксіом для поступального та сталого соціокультурного зростання, що й зумовлює актуальність обраного вектора дослідження.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. За роки незалежної України для зростання конкурентоспроможності національної економіки, прискорення розвитку високотехнологічних галузей, підвищення професійного рівня робочої сили в контексті основних засад економічного розвитку за інно-

ваційною моделлю була напрацьована відповідна нормативно-правова та теоретико-методологічна база.

У вітчизняній науковій літературі особливостями розробки та реалізації стратегії інноваційного прориву і становленню інноваційної моделі економіки була приділена значна увага науковців, серед яких потрібно відзначити Б. Буркинського, В. Гейця, Н. Гончарову, О. Жилінську, М. Крупку, С. Онишко, В. Семиноженку, Л. Федулову та ін. У роботах цих дослідників широко висвітлено ряд проблем, пов'язаних із формуванням стратегічного напрямку розвитку вітчизняної економіки, проаналізовано світовий досвід, запропоновано конкретні рішення та аргументовано їх економічне запровадження. Проте сучасні глобально-цивілізаційні трансформації економічного розвитку зумовлюють пошук нових ідей, підходів, творчого осмислення та прийняття конкретних рішень.

Також справедливо буде зазначити, що за весь період, починаючи з 1991 року, жодного разу не була виконана ст. 34 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [1] щодо забезпечення державного фінансування наукової та науково-технічної діяльності в розмірі не менше 1,7% від валового внутрішнього продукту (далі – ВВП). Так, щорічний показник видатків на науку варіюється у межах 0,3–0,5% від ВВП, що не дозволяє їй виконувати функцію каталізатора економічних процесів, пришвидшувача розвитку інноваційного підприємництва, а змушує переважно виконувати соціокультурну функцію.

Мета статті. З огляду на вище зазначене метою статті є дослідження стратегії та виокремлення чинників підвищення інноваційної активності у промисловості як необхідної передумови переорієнтації економіки України на інноваційну модель розвитку.

Виклад основного матеріалу. За інтервал часу переходу від централізованого управління економікою до ринкових відносин господарювання так і не була повноцінно сформована та на належному рівні обґрунтована державна інноваційна політика, а у нормативно-правовій базі України не існує офіційного визначення цього поняття.

Відносна самостійність приватних підприємств не сприяла ґрунтовному вибору інвестиційно-інноваційної стратегії розвитку, а зниження фінансування науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт призвело до відтоку з України висококваліфікованих наукових і технічних кадрів, занепаду впливових наукових шкіл, швидкої деградації матеріально-технічної бази науково-технологічних досліджень, наслідком чого стало в більшості випадків впровадження зарубіжних технологій не найкращої якості та неконкурентоспроможність вітчизняного виробника як на внутрішніх так і зовнішніх ринках. У 2010 році кількість організацій та установ, що виконували наукові та науково-технічні роботи, порівняно з 1995 роком скоротилася на 150 одиниць, а чисельність фахівців, які виконували наукові та науково-технічні роботи, за відповідний період – майже вдвічі.

Проте проблема не тільки в наукових кадрах і технологічному потенціалі. Рівень інноваційної активності промислових підприємств повністю залежить від вибраної стратегії, її параметрів, а інноваційний процес розуміється як процес, що охоплює різні елементи суспільної системи. У зв'язку з цим ступінь інтегрованості елементів в інноваційному процесі і ефективність його реалізації залежить від узгодженості та правильного вибору параметрів інноваційної стратегії, впровадження її через механізми та інструменти державного регулювання, що не можна зробити без визначення та урахування чинників, які впливають на інноваційну активність вітчизняних підприємств промисловості.

Інноваційна діяльність українських підприємств в умовах глобалізації ринку та укрупнення бізнесу на сьогодні має ряд специфічних особливостей, серед яких потрібно виділити:

- отримання підприємствами повної самостійності у введенні господарської діяльності. На сьогодні підприємства самостійно планують свою діяльність, встановлюють цілі, а також не звітують про процес реалізації своєї діяльності. Але разом із тим отримання повної самостійності можна інтерпретувати як збільшення рівня обґрунтованості виробничого плану (що, як і коли виробляти);
- різке падіння платоспроможного попиту у всіх учасників виробничого процесу: держави, підприємств, населення;
- стрімке падіння темпів інвестицій в основний капітал реального сектору економіки за всіма напрямками фінансування;
- збільшення частки сировини паливно-енергетичних галузей при падінні частки переробних галузей;
- відсутність на більшості підприємств стратегії та налагодженого управління розвитком.

Однак, як показують результати досліджень, економічна ефективність підприємств промисловості потребує створення та чіткої реалізації запланованої стратегії розвитку з урахуванням саме інноваційної спрямованості.

Адже інноваційна стратегія на мікрорівні – це план, в якому окреслюється весь процес, від початку дослідження, з врахуванням виробництва і збуту, до використання, де визначаються основні пункти втручання і контролю, темпи підвищення технологічного рівня і способи знаходження необхідних для цього продуктів інтелектуальної праці. Водночас на макрорівні вона гнучко маніпулює засобами та переміщує центр ваги на досягнення мети, розглядаючи хід діяльності як єдиний процес, інтерпретуючи технологію як живу систему, а не технічну послідовність операцій.

Розробка інноваційної стратегії полягає у виборі оптимального плану, що поєднує дію внутрішніх (слабкі пункти організації, формування готовності до інноваційного розвитку, внутрішні зміни) та зовнішніх (економічних, політичних, культурних, суспільних) факторів. Відповідно, стратегія матеріалізується у програму, яка постійно враховує перспективну мету, вибір шляхів і засобів, що ведуть до дося-

гнення цілей, які формуються в рамках взаємозалежності між ціллю та ситуацією на сьогодні.

Російські науковці В. Фрідлянов, Р. Некрасов, С. Остапюк класифікують стратегічні моделі інноваційної політики за трьома напрямками:

- стратегія перенесення, що полягає у використанні наявного зарубіжного науково-технічного потенціалу в економіці власної країни через закупівлю ліцензій на високоефективні технології для освоєння виробництва продукції нових поколінь, яка користується попитом за кордоном;

- стратегія запозичення передбачає освоєння випуску наукомісткої продукції, яку виробляли раніше в індустріально розвинених країнах, опираючись на дешеву робочу силу та використовуючи частину науково-технічного потенціалу власної країни;

- стратегія нарощування ґрунтується на використанні власного науково-технічного потенціалу, залученні іноземних учених, об'єднанні результатів фундаментальної і прикладної науки, що сприяє створенню нових продуктів та технологій, які реалізуються у виробництві та соціальній сфері [2, с. 115–116].

На думку вітчизняних вчених, стратегія інноваційної політики в Україні повинна будуватися на використанні різноманітних методів і важелів, але головним має бути індивідуальний підхід до різних груп, зокрема галузей реального сектору економіки та промислового виробництва, при цьому максимально використовуючи переваги і враховуючи слабкі місця.

Завданням цієї стратегії має стати створення виробництв, що реалізують новітні технологічні уклади у промисловості, і вихід на внутрішній і зовнішній ринки з наукомісткою продукцією світового рівня. Очікуваним результатом має бути забезпечення реалізації наявних у промисловості України конкурентних переваг у перспективних секторах ринку, де вітчизняна продукція не була раніше представлена, а в окремих випадках – формування нових сфер попиту, у задоволенні якого вітчизняна наукомістка продукція відіграла б домінуючу роль.

Як справедливо зазначають Л. Федулова та І. Шовкун [3, с. 5], застосування інноваційних чинників при формуванні стратегії розвитку в розвинених країнах набуло першочергового значення, пояснюючи це тенденціями світової економіки, до яких відносять такі:

- якісний людський капітал стає найважливішою характеристикою світового інноваційного розвитку, а мобільність висококваліфікованого персоналу забезпечує процеси поширення знань, сприяючи підвищенню рівня конкурентоспроможності;

- роль інформаційних технологій у процесі поширення знань стає все більш актуальною для подальшого зростання інноваційної активності;

- глобалізація змушує компанії конкурувати на все більш високих рівнях технологій і водночас стимулює процеси спеціалізації і локалізації інновацій;

- країни, що реалізували концепцію національної інноваційної системи, зуміли за короткий історичний період ство-

рити ефективні інноваційні економіки, які містять у себе механізми взаємодії держави, бізнесу, науки й освіти, і досягти збільшення загальної наукомісткості ВВП;

- скорочення частки державного сектору в умовах стабілізації або скорочення «державного замовлення» науці з національних бюджетів тощо.

У даному контексті, на нашу думку, одним із найважливіших завдань постає переосмислення, оцінка та виокремлення чинників, що впливають на інноваційну активність підприємств промисловості.

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови чинник розглядається як «умова, рушійна сила, причина будь-якого процесу, що визначає його характер або одну із основних рис; фактор» [4, с. 1378]. Відповідно до такого трактування під чинниками, що впливають на інноваційну активність, пропонуємо розуміти умови, причини та фактори, що безпосередньо або опосередковано впливають на ефективність здійснення інноваційної діяльності на підприємствах.

На сьогодні немає чіткого підходу до визначення чинників, що впливають на інноваційну активність, наявні оцінки ґрунтуються тільки на вибіркових обстеженнях деяких груп підприємств, а думки науковців щодо цього відрізняються. Саме це, на нашу думку, є причиною суперечливості отриманих результатів. Спробуємо проаналізувати наявні методичні підходи до визначення та групування чинників інноваційної активності.

Аналізуючи наукові напрацювання ряду авторів [5–11], у загальному форматі чинники, що впливають на інноваційну активність, можна розділити на дві групи: ендогенні, які діють у межах підприємства, та екзогенні, що залежать від зовнішнього впливу. Своєю чергою, екзогенні диференціюють на чинники прямої дії, які безпосередньо впливають на діяльність організації (економічні, політичні, правові, екологічні та інші), та непрямой дії, які опосередковано впливають на інноваційну активність підприємств, через певні механізми та взаємовідносини (ринкові, суспільні, культурні тощо). Серед ендогенних чинників виділяють: суспільні, до яких належать особистісні характеристики працівників (освіта, знання, досвід роботи, креативність, амбіції, наявність спільних інтересів тощо) та міжособистісні відносини (мікроклімат у колективі, вміння працювати в команді тощо; матеріальні, до яких відносять фізичні умови праці (обсяг фінансових ресурсів, стан техніки, технології на підприємстві, кількість науково-дослідних лабораторій тощо) та матеріальну вартість результатів індивідуальної праці; чинники, що пов'язані зі структурою та стратегією підприємства.

Більш детальний акцент на чинниках економічного характеру підвищення інноваційної активності робить академік Е. Зінь [12], урахувавши:

- формування економічної політики щодо використання новітніх технологій, напрямів і пріоритетів, а також їх підтримки;

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ТА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

– визначення реальних і перспективних джерел фінансових ресурсів, необхідних для реалізації передбачених напрямів розробки та використання новітніх технологій;

– стимулювання і розвиток «венчурного підприємництва» як особливої форми фінансового капіталу;

– розробка конкретних що відповідають етапам інноваційного процесу, економічних і правових підойм для стимулювання використання вже наявних, а також створення та впровадження перспективних технологій (через податки, кредити, відсотки, бюджет, ціни, мита, субсидії тощо).

Відповідно до європейського досвіду та розробленої системи індикаторів інноваційної активності країн у світі Європейського інноваційного табло (European Innovation Scoreboard (EIS)), чинники інноваційної активності поділяють на п'ять категорій, які містять 26 основних показників, зокрема:

1. Фактори здійснення інновацій – вимірюють структурні посилення, які необхідні для розвитку інноваційного потенціалу, їх показниками є – дипломовані фахівці, населення, що отримало післядипломну освіту, наявність Інтернету, участь у навчанні протягом життя, рівень середньої освіти.

2. Створення знань – оцінюється рівнем інвестицій у НДДКР, показники – державні витрати на НДДКР (% від ВВП); витрати бізнесу на НДДКР (% від ВВП); частка високотехнологічних НДДКР (% від витрат на виробничі НДДКР); частка підприємств, що отримують державне фінансування на інновації; частка витрат університетів на НДДКР, що фінансуються за рахунок бізнес-сектору.

3. Інновації у підприємстві – вимірюють ступінь інноваційного розвитку на мікрорівні (фірма, підприємство), показники – МСП, що впроваджують самостійно нові продукти і процеси (% від загальної кількості МСП); інноваційні МСП, що об'єднуються з іншими МСП та інститутами протягом останніх трьох років (% від загальної кількості МСП); інноваційні витрати (% від товарообігу), венчурний капітал на початкових стадіях (% від ВВП), витрати на ІКТ (% від ВВП); МСП, що використовують не технологічні форми інновацій (% від загальної кількості МСП).

4. Застосування – оцінюється структура зайнятості, виробництва і реалізації з інноваційного погляду і роль інновацій у створенні додаткової вартості, показники – зайнятість у високотехнологічному секторі послуг (% від зайнятих у промисловості і секторі послуг); експорт високотехнологічної продукції, як частина від усього експорту; частка нової продукції на ринку (% товарообігу); продаж нової для фірми, але не нової для ринку продукції (% товарообігу); зайнятість у високотехнологічному виробництві (% від зайнятих у промисловості і секторі послуг).

5. Інтелектуальна власність – оцінюються досягнуті результати з погляду активності патентування, показники – патенти, видані Європейським патентним відомством (на млн. населення); патенти, видані Американським відомством патентів та торгових марок (на млн. населення); патенти тріади відомств (на млн. населення); нові торгові мар-

ки (на млн. населення); нові промислові зразки (на млн. населення) [13].

Дослідник П. Шеко [14] серед головних чинників інноваційного розвитку, необхідних для стійкого економічного зростання, виділяє: рівень знань; інноваційні фінансові ресурси; сферу, суб'єктів та об'єкти інноваційної активності, інноваційний клімат та інноваційне підприємництво.

На думку іншого вітчизняного дослідника [15], довготермінове економічне зростання стає функцією комплексу інституційних і організаційних чинників, що створюють стимули до інноваційної активності більшості суб'єктів господарювання. Серед них науковець виділяє: продукування наукових знань та інновацій, їх комерціалізацію й використання, інформаційне забезпечення інноваційного розвитку, державне управління цим розвитком на різних рівнях, освіту, перепідготовку і підвищення кваліфікації кадрів, формування інноваційної культури суспільства. Науковець також наголошує, для того щоб отримати від інституційних трансформацій синергетичний ефект, вони повинні відбуватися не ізольовано, а в рамках національної інноваційної системи (НІС), що забезпечує умови для стійкого розвитку економіки на основі генерації, поширення і практичного використання нових знань та інновацій.

Крім зазначених вище чинників та показників інноваційної активності, інші науковці [16, с. 24] пропонують також аналізувати кореляцію показників концентрації галузевих ринків і показників інноваційної діяльності підприємств, серед яких: кількість зайнятих у сфері НДДКР за галузями; кількість галузевих НДДКР тощо, а не лише показники витрат на НДДКР, із чим ми повністю погоджуємося.

Іншу думку щодо цього мають І. Тарасенко, О. Королько, К. Беявська [17, с. 136], які зазначають, що інноваційна активність підприємства визначається двома основними чинниками: станом його інноваційного потенціалу та ефективністю системи управління інноваціями. Достатність фінансових ресурсів для забезпечення розвитку підприємства на інноваційних засадах автори виділяють окремо як чинник, який визначає здатність підприємства ефективно використовувати та поступово нарощувати свій потенціал.

Висновки

Підсумовуючи викладене вище, необхідно відзначити, що достатньо складно виділити один єдиний підхід до визначення та узагальнення чинників інноваційної активності вітчизняних підприємств промисловості, від яких потрібно відштовхуватися при формуванні інноваційної стратегії країни. Проте також стає зрозумілим, що більшість авторів виділяє аналогічні чинники. Наявні відмінності стосуються їх переліку, кількості, інтерпретації та контексту застосування. На нашу думку, серед основних чинників, що впливають на інноваційну активність підприємств промисловості, варто виокремити:

– організації та персонал, задіяний у науково-технічних дослідженнях, саме від висококваліфікованих кадрів залежить рівень відкриттів, технологій та інновацій у країні, показ-

никами можуть слугувати кількість організацій та установ, що виконують наукові та науково-технічні роботи; чисельність фахівців, які виконували наукові та науково-технічні роботи; фахівці вищої кваліфікації, які зайняті в економіці України;

– інновації у промисловості, відповідний чинник, що впливає на рівень продукування інновацій на підприємствах, можливість їх реалізації, та ризики, що виникають під час упродовження нових технологічних процесів; виробництв нових видів продукції. До основних показників доцільно віднести питому вагу підприємств, що впроваджують інновації; кількість впроваджених нових технологічних процесів; кількість освоєних виробництв нових видів продукції; питому вагу реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової тощо;

– фінансування інноваційної діяльності, що безпосередньо впливає та визначає можливість підприємств залучати, впроваджувати та здійснювати інновації. Показниками є загальна сума витрат; власні кошти підприємств, кошти за рахунок державного бюджету, вливання іноземних інвесторів, інші джерела надходжень;

– рівень державного впливу, що безпосередньо та опосередковано за допомогою економічних та законодавчих важелів визначає інноваційний розвиток у країні та залежить від здійснення окремих політик (інноваційної, інвестиційної, бюджетно-податкової, грошово-кредитної, політики у сфері освіти та науки, антимонопольної тощо).

З урахуванням зазначених вище чинників, на нашу думку, державна стратегія інноваційного розвитку має бути спрямована саме на диверсифікацію розвитку промисловості та вирішення таких груп проблем:

– розробку організаційно-економічного механізму підвищення інноваційної активності на підприємствах промисловості;

– визначення джерел і масштабів державної підтримки інноваційної сфери, удосконалення законодавчо-нормативної бази;

– визначення пропорційного співвідношення між власним продукуванням знань і інтелектуальною власністю, інноваційним продуктом та імпортом технологій;

– організація інформаційної інфраструктури інноваційної діяльності з метою адекватної, об'єктивної та своєчасної оцінки інноваційних проектів, діяльності держави, підприємства, промислової групи тощо.

Список використаних джерел

1. Про наукову та науково-технічну діяльність: Закон України, із змінами, внесеними згідно з декретами та законами України в 1993–2004 роках // Голос України. – 2002. – 24 березня.

2. Фридлянов В. Инновации как фактор экономического роста // Фридлянов В., Некрасов Р., Остапюк С. // Общество и экономика. – 1999. – №7–8. – С. 104–116.

3. Федулова Л.І. Підходи до формування дієвої інноваційної стратегії України / Л.І. Федулова // Наука та інновації. – 2009. – Т. 5. – №3. – С. 5–15.

4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. – К.; Ірпінь: Перун, 2001. – 1440 с.

5. Амоша А. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення / А. Амоша // Економіст. – 2005. – №6 – С. 28–32.

6. Герчикова И.Н. Менеджмент / Герчикова И.Н. – М.: ЮНИТИ, 1995. – 480 с.

7. Теоретичні та прикладні засади менеджменту: [навч. посіб.] / Кузьмін О.Є. – Львів: НУ «Львівська політехніка», Інтелект–Захід, 2003. – 352 с.

8. Гречан А.П. Теоретико-методологічні основи розвитку підприємств легкої промисловості на інноваційних засадах: [монографія] / Гречан А.П. – К.: КНУТД, 2005. – 208 с.

9. Гриньов А.В. Інноваційний розвиток промислових підприємств: концепція, методологія, стратегічне управління: [монографія] / Гриньов А.В. – Харків: ІНЖЕК, 2003. – 308 с.

10. Гриньов А.В. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства / А.В. Гриньов // Проблеми науки. – 2003. – №12. – С. 12–17.

11. Інноваційна стратегія українських реформ / Гальчинський А., Геєць В., Кінах А., Семиноженко В. – К.: Знання України, 2002. – 336 с.

12. Зінь Е. Механізм розвитку регіональної інноваційної діяльності [Електрон. ресурс] / Е. Зінь, А. Валух. – Режим доступу: http://www.anvou.org.ua/index.php?module=pagemaster&PAGE_user_op=view_page&PAGE_id=403.

13. Денисюк В.А. Конкурентоспособность и инновационная активность государств: анализ международных рейтингов и индикаторов [Электрон. ресурс] / Денисюк В.А. – Режим доступа: http://iee.org.ua/files/alushta/39-denisjuk-konkur_i_innov_aktiv.pdf

14. Шeko П. Инновационный хозяйственный механизм / П. Шeko // Проблемы теории и практики управления. – 1999. – №2. – С. 72–74.

15. Шкворець Ю.Ф. Роль інституційних чинників в інноваційному розвитку економіки [Електрон. ресурс] / Шкворець Ю.Ф. – Режим доступу: http://iee.org.ua/files/conf/conf_article6.pdf

16. Ляшенко О.М. Підхід до дослідження впливу структури галузевого ринку на інноваційну активність підприємств / О.М. Ляшенко, З.М. Бойко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №4 (106). – С. 17–25.

17. Тарасенко О.І. Оцінка інноваційної активності підприємства в системі стратегічного управління / І.О. Тарасенко, О.М. Королько, К.С. Белявська // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №9 (99). – С. 133–141.